

Kuulutaja

Lihtsalt Lia Laats

Marvi Taggo

19.02.2016

17. veebruaril saanuks tuntud estraadinäitleja Lia Laats 90aastaseks.

Lia Laats sündis 1926. aastal Tallinnas teenistujate peres. Ta õppis Estonia draamarühmas, töötas Filharmoonias, Vanemuises, Pärnu Endlas, 1946-48 aastal ka Estonias. Seitsmekümnendatel mängis Lia Laats taas kord Estonias Ülo Vinteri muusikalis “Suvitajad”, samuti lavatükkides “Töötused, töötused” ja “Kaks kevadpäeva”.

Lia Laats on mänginud filmis “Elu tsitadellis”, telefilmides “Mehed ei nuta” ja “Siin me oleme”. Eesti telefilmi kultusteost “Siin me oleme“ näidatakse ETVs igal aastal ja pea igasugustel pidupäevadel.

Kahju, et neid suurepäraseid näitlejaid, filmiosalisi Lia Laatsi, Sulev Nõmmikut, Ervin Abelit ja Karl Kalkunit meie keskel enam ei ole! Möödunud aasta 4. detsembril lahkus ka filmis “Siin me oleme” tuntuks saanud punapea Renate Karhu.

Lõbus aeg oli

“Siin me oleme” filmiti 1978. aasta suvel ja valmis sai see 1979. aasta jaanuaris. Lia Laats oli siis estraadis tuntud tõmbetäht, üldsusele suhteliselt tundmatu Renate Karhu üks paljude hulgast Estonia ooperikooris.

Kui Sulev Nõmmik käis filmi tegemiseks kõrge kunstinõukogu ees luba saamas, luges ta ette tuntud näitlejate nimed ja lõpuks ütles: “Karhu.” “Ah, Karhu ka,” hüüdis keegi komisjonist. Nähtavasti oli see varjatud imestus, et kes see Karhu veel on, aga öelda ka ei julgenud, et ei tea.

Film on üles võetud Muhumaal Koguva külas. Filmide tegemine olnud lõbus. Sulev Nõmmik rääkis hommikul igale näitlejale, mida too tegema peab, ja töö läks lahti.

Tihti tuli oodata õiget ilma ja päikest. “Lia oli suur kuduja, tal oli kartulikotitais lõnga kaasas ja minu imestamise peale ütles, et see kõik läheb kampsuniks,” on Renate rääkinud. “Ervin Abel tuli igal hommikul uute naljadega. Kohe, kui võtteplatsile ilmus, läks kõigil tuju heaks. Püüdis öösel kala ja magas telgis.”

Suur osa võttegrupist elaski telkides. Renate võttis oma 14aastase poja kaasa ja elas üüritoas, Lia Laats elas aidas.

Filmis pani Sulev Nõmmik Renate Karhu ja Lia Laatsi tegelaskujud omavahel kõvasti kaklema. Aga kuidas sa tuntud näitlejaga lööma lähed, mõtles Renate. “Eks ma üritasin siis, aga Lia sai vihaseks ja andis mulle ka tou ära.”

„Ja siis nende kaklus alles hoo sisse võttis,“ naeris Väino Puura, kui seda seika meenutas. “Selles kingakontsaloos juhtus mõndagi, operaatorid said ka oma jao,” lisas ta muigamisi. “Ju pidi asi ikka nii naturaalne olema.”

Alguses Sulev Nõmmiku filmid Lia Laatsile eriti ei meeldinudki, ta ütles, et need ei paku pinget. Materjal tundus Liale keskpärane, naljad teadatud. Aga pärast leidis, et neis on oma iva sees. “Päris huvitavad, ja ega need aegu ka.”

Lia Laats oli suure amplituudiga näitleja, kes on mänginud ka draamarolle. Vanemuises näiteks mängis ta koos Jaan Sauliga. Laats oli ainulaadne näitleja – tragikoomik.

Ainulaadne näitleja

90ndatel pälvis Lia Laats Meie Matsi huumoriauhinna. Kolleegide arvates oli Lia loomult tagasihoidlik ja tõsine inimene ning kui vaja – ka ütleja. “Lihtsalt Lia Laats,” iseloomustas Heli Lääts ja lisas: “Daam iga toll!”

Kunagi Filharmoonia aegadel olid Lia ja Heli garderoobikaaslased. “Näiteks rumal sõna Lia Laatsi suust ei tundunud kuidagi labasena nagu mõne teise puhul. Lia Laatsil ei puudunud eneskriitika. Ka tema naljad, mis olid lopsakalt vaimukad, ei läinud üle piiri. Ükskord ütles üks tantsijanna Liale: kas rosinaid šokolaadis tahad, aga paberituutus olid jänese pabulad. Vaatasime, mis nüüd saab. Aga Lia oli Lia, tegi nalja ja sai ka ise naljast aru, kui tema kulul nalja tehti.”

Estonias jagas Lia Laats garderoobi ka Helgi Salloga.

Helgi meenutas, et operetis “Rose-Marie” mängis Lia üht eakamat naist, kes tahtis kangesti tütarlapselik välja näha. “Mind ajas see naerma, et ta pani endale pähe paruka, kus olid kolm hõredat halli karva kahes reas, et niiviisi veel “hästi tütarlapselik” välja näha. Mis oligi nali. Lia oli ikka hea näitleja,“ rõhutas Sallo.

Suuremeelsed inimesed oskavad elus väikesi asju tähele panna. Garderoobis tulnud Helgil ja Lial niisama muidu jutuks, et Helgi vajaks uut mantlit, aga polnud ju saada. “Pärast ütles Lia, et läheme sinna Kännu Kuke kõrvale poodi, mul on seal väike tutvus sees. Minu meelest oli see nii liigutav.”

Kui rahvusooperi Estonia tenor, tuntud autogrammikut ja operetilaulja Jaak Jõekallas Laatsilt pildile autogrammi küsis, võttis see näitlejal nädalaid. Aga pildil oli pühendus: “...see, mis rähnipoega puu otsa ajab.” „No näete nüüd, võttis aega mis võttis,“ naeris näitleja.

Kunagi käisid nad kolmekesi koos esinemas: kontsertmeister oli Terese Raide, Lia Laats tegi nalja ja Jaak Jõekallas laulis operetti.

Jaagul on meeles üks Lia räägitud anekdoot. „Üks proua ütleb teisele: sa ütlesid, et ma olen puupea. Ei, ma ütlesin, et pane müts pähe, rähnid tulevad.“ “Aga kui need kaks prouat – Terese Raide ja Lia Laats – kokku trehvasid, siis said nad mõne sõnavihjega teineteisest kohe aru. Terese laiutas käsi, ütles: sa vaata... Lia naeris ah, ah, haa ja ütles: näed siis nüüdvaata nüüd...!” meenutas Jõekallas.

Ükskord Estonias etenduse vaheajal läks Laats enda tarvis rekvisiiti tooma. Samas ruumis oli parasjagu kaetud juubelisünnipäeva laud. „Oi vabandage, aga kui vanaks sünnipäevalaps ka saab?“ küsis Lia. „Seitsekümmend,“ tuli vastuseks. “Ja mina arvasin, et proua on 69!”